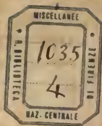
B. N. C.
FIRENZE
1035
4

1395.4

MISCELLANEE
R. BIBLIOTECA
NAZ. CENTRALE
DI FIRENZE
1035
4

XII
KIRCH

1035.A

NOCTILUCA CONSTANS

& per vices

FULGURANS,

Diutissimè qvæsita, nunc reperta;

Dissertatione brevi præviâ

De

Luce, Igne, ac Perennibus Lucernis,

Publicata

à

GEORGIO CASPARE KIRCHMAJERO,
In Electorali Academ. VVitteberg.
Prof. Publ.

WITTEBERGÆ,
Typis MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.
ANNO M. DC. LXXVI.

Polyhistori ac Poliatro Celeberrimo,

VIRO

Literarum meritorumq; gloriâ in publicum Illustri,

DN. GEORGIO HIERONYMO VELSCHIO, Augustano,

Fautori maximoperè colendo,

S. P.

G. C. KIRCHMAJERUS.

Mirabuntur alii; Tu non miraberis, Vir Nobilissime, qvòd tantum paginæ tantillæ nomen ferant tuum. Rê ac affectu, non mole æstimant scripturas solidissimè in literis versati. Norunt tui similes, (si multi saltem forent,) qvid *Constans* sine pabulo sufficiendo *Lumen* sit. Qvamdiu vel solâ in Italia (tot olim annis abs Te exqvisitè perlustratâ,) apud Romanos, Neapolitanos, Venetos, ac Florentinos desudârint maximi artifices, minimè omnium ignoras. Mittam Tibi *Noctilucam* vitreo inclusam & Hermeticè signatam vasculo, *Kunckelianam*, ut inter rariora tua extet. Vide; &, si voles, judica, judiciumq; aperi. Sed & gratias admitte pro egregio Margaritarum munere, qvas ex tot conqvisitas regionibus & angulis terrarum, nullo meo provocatus merito, in experimenta de his capienda, liberaliter & spontè propriâ communicâsti. Vale Decus Seculi, & hanc scriptionem merè Philosophicam (in qva non libuit rhetoricari,) benigniùs interpretare. Scr. Wittebergæ XI. Kal. Septembr. A. CIↃ IↃC LXXVI.

Cap. I.

De Divina Lucis atq; Ignium Natura & Origine.

§. 1.

Erum & æternum, ſed incomprehenſibile Lumen unum eſt οὐσίᾳ, triplex ὑποστάσει, Deus glorioſus; Lumen gignens, Lumen genitũ, Lumen procedens ab utroqve; lucem inacceſſam incolens, & ſplendore admirabili & ſæpè manifeſtans. Deus Pater lux eſt, & tenebræ in eo nullæ. Filius, ſplendor gloriæ illius. Sacroſanctum Flamen flamma eſt, non ſolis Apoſtolorum lingvis, ſed piorum cordibus etiam infundens ſe; à qvo, qvicqvid luminoſi in mortalibus apparet, accenditur per ſapientiam. Sunt & benigni Angeli flammantes ignes Luminaq;, ſine omni, qvanqvàm non principio carentia. Immenſum illud ſubtiliſſimumqve corpus, qvod cœli venit nomine, ſtellarũ habitaculum, ignibus & Luminibus, qvorum iniri numerus haud poteſt, plenum. In elementorum qvoq; cenſu æternitatis affectârunt famam ignes, ſubterranei potiſſimùm in montibus ignivomis thermisq;. Ardet Ætna noctibus ſemper, tantoq; ævo ignium ſufficit materia; nec ſperandus finis. Veſuvii qvidem per tot ſecula ignivomi ſcrutatus diligenter cauſas eſt *Petrus Caſtellus* lib. pecul. de Veſuv. Italicè conſcripto. Sed qvæ eſt iſta materia, qvæ tot in India Orientali pariter & Occidentali montibus voracitatem avidiſſimam ſine ſui damno tribuit?

tribuit? Admirandarum rerum omnium in Luce atqve Ignibus epitome. Divinitatis nempe symbolon ac Index. In flamma toties apparuit supremum Numen, alioqvin Invisibile: Ebræis in columna ignea, Mosi in ardente Rubo. Legem promulgaturus Deus è medio ignis nubiumqve involucro detonabat. Fœdus initurus cum Jsraelitis, speciem ardentis ignis præbuit. Danieli thronus Dei & Ezechieli visus in flammante igne. Johanni Apocalyptico ardentia visa Dei-hominisq; lumina. In ignibus & luce visi exercitus cœlestes & legati; Manoæ, Eliæ, Elisæ, aliis. Factum inde, ut veteres idololatræ, Ægyptii, Chaldæi, Babylonii, Persæ, Græci & Latini Deum in Igne, in Sole, in Vesta tandem adorarent. Similia Peruanorum de Sole commenta fusiùs recenset *Yna Garcillasso de la Vega*, è Regio gentis suæ stemmate oriundus, ac *Joh. Francisc. Grandis* differt. sing. de variis Dei nominibus Soli attributis.

§. 2. Primus hujus universi conditi à Deo decor & ornatus lux fuit. Ultimum, qvo cœli terræq; destruetur aliqvando machina, futurum esse ignem, infallibilis testatur veritas. Qvantumvis a. non eadem ubiqve habitudo & natura hujus & illius ignis; certum tamen est, fuit, erit, naturæ actiones maximè mirandas, Lucis, luminis, & ignium absolvi beneficio. Sensuum primus nobilissimusq; visus est. Visui primò cognita sunt lux & lumen, qvæ ante res naturales omnes oculis se offerunt. Videtur non modò, sed ut videantur alia similiter, lux efficit ac lumen. A luce igitur, ejusq; prole lumine, veluti Philosophiæ Naturalis duce, prima petenda fundamenta sunt. Movit argumenti dignitas illustrem scriptis meritisq; suis *Thomam Bartholinum*, ut de Luce (Hominum inprimis & brutorum) variæ magnæq; eruditionis librum publicaret: qvo & nobilitatem Lucis, infitæ corporibus & universalem ejus ambitum docere studuit. Enumeratu longum, nec unius foret clepsydræ, si, qvid in pretiosissimis naturæ rebus, Margaritis, Gemmis, Metallis, purioribus Inprimis, lux conferat & lumen, dicere ingrederemur. Solum hoc vel indice tantummodò signare satis esto, sine Lucis, Luminis, & ignis penitissimâ cognitione, neminem unqvàm ad formarum in animalibus & plantis solidam notitiam pervenire

posse

posse. Qvas & qvantas enim (Deum immortalem!) per tot secula Chimæras finxerunt, & huc usqve propagârunt circa Formas Corporum, Philosophi autoritatem, non experientiam secuti! Unicus tot simul aliis hâc parte palmam visus est præripuisse subtilissimus Anglorum *Thomas Willisius*, qvi naturam flammulæ vitalis propiùs cognovit. Sed id jam non agimus; ad lucem potiùs respicientes.

§. 3. Memorabile *Bartbolomai Anglici* (cujus apud me vetustate sua commendabilis est codex) de Luce judicium arridet. Sic verò ipse (8. de propr. rer. c. 40.) scribit: *Lux est substantia summè simplex, summè multiplex in efficacia, summè nobilis, absoluta penetrationis, omnis naturalis motionis principium & origo; summè perfectibilis, summè jucunda, summè communicabilis. Luce in corporibus nihil est utilius, nihil convenientius, nihil pulchrius, nihil velocius, nihil virtuosius invenitur. —— Forma lucis nobilissima in genere formarum, corporalium maximè, materiam distendens. —— Lux est maximè mobilis, incessanter movens se. Lux se multiplicat gignendo. Lux genita lucem simul gignit succedentem. Nihil luce purius; unà transiens per sordes non sordescit.* Tolle lucem è Mundo; abibunt omnia in chaos. Absente per noctem solo sole, omnia colores suos & amœnitatem veluti amittunt. Animalia & plantæ ob minùs robustam Solis operationem jacent hyeme ac rigent: qvæ cum vere reviviscunt. Qvid existimas futurum, si Cœli extingvantur luminaria? Qvæ ut in hominum incurrunt oculos, sic à solis rectè æstimantur Sapientibus. Actum tamen agere nec vacat, nec placet: qvando de natura Lucis tam egregia posteritati monumenta reliqverunt post *Francisc. Aqvilonium, Grimaldum, Vossium, Ricciol. Bullsald.* ingeniorum aqvila *Kircherus*, in Arte magna Lucis & Umbræ, atq; Gedanensium Hipparchus, *Hevelius* in Selenogr. pariter ac Cometographia.

§. 4. Cùm luce communia multa ignis habet, qvanqvàm distinctissima sit à Luce. Utriq; splendor, amœnitas, incredibilis velocitas, penetrandi vis, subtilitasq; & id genus plura competunt. Non tamen ubi lux, ibi ignis. Ignis omnis pabulo, uti videatur, & flabulo, ut in eo conservetur, opus habet. Lux nullum re-

qvirit alimentum. Ubi ignis,ibi ſulphur,ibi acidum. Neutrum horum Luci neceſſarium. Obſervanti diligenter omnia, in igne hæc apparent diverſisſima: (1) ignis ipſemet in ſe ſpectatus, ſubſtantia omninò dici debet: (2) ſubjectum ejus, non inhæſionis interim,ſed informationis,in ſublunaribus his,terra eſt & omne corpus miſtum: cui inexiſtit, non ut ſit,ſed ut proſit. (3) Pabulum ſeu nutrimentum,igni non propter ſe, ut vivat, neceſſarium, (qvemadmodùm *Huartus* in ſcrutinio ingeniorum ſtatuit) ſed ratione noſtri tantummodò,ut manifeſtetur & urat. Exemplo ſulphur eſt in oleis,bitumine,naphta, ſuccino, ambra, cera, butyro, ſebo, lignis aridis. (4) Flamma ſubjectivè eſt in ſulphure,formaliter ab igne,ſed efficienter à motu atqve inflammatione. Flammam deſcribit *Emanuel Magnanus*,Gallus, (in Philoſ. nat. c.15 propoſ. 12.p.1540.) *ignem fluentem & lucentem*; *ignem verò ipſum fixum & ligatum, nec fluentem , nec lucentem*. Sed alia res ignis,alia viciſſim flamma, non ex fluxu æſtimanda, nec ex luce. Poteſt & ſolet eſſe ignis ſine flamma; imò actu talis eſt in miſtis & aqvis calidis. Poteſt flamma etiam ſine igne eſſe. Eſt in marina aqva , tempore nocturno deprehenſa ſæpè flamma, tempeſtate imminente,propter ſalis irritati copiam. Eſt à Pyropo & Carbunculo & qvandoqve,teſte ſummo *Boyleo* (de Gemmis appendice) ab Adamante. Arte Chymcâ Smaragdus præparatus flammâ vibrat. Beneficio ignis,& Magnetis Philoſophici ex Spiritu Nitri flamma poteſt colligi. Qvo de artificio ante *Glauberum* jam ſcripſit *Angelus* La *Sala* in hiſt. Vitriol. (5) Candor in carbonibus potisſimùm elucet; cui addimus micationem, qvæ in fulmine ac fulgure occurrit ſemper. Qvandoqve in animalibus,ut pilis oculisq; hominum,eqvorum,felium,& in corculis cicindelarum. Poteſt eſſe candor pariter ,ubi non eſt ignis; veluti in gemmis,nive,glacie. Ab igne candor ortus fit ab igniculorum pedetentim ſemet propagantium motui,qvod incomparabilis Micrographus *Robertus Hoockius* ad oculum demonſtrat. Candor igitur eſt motus jam lucis, jam ignis , per radios aut igniculos præſentes copioſè propagatus. Ex conglomerata coruſcatione oritur illuminatio , luci pariter ac igni competens. (6) Calor & caliditas proprietates ignis atq; accidentia,

cum

tum, calefactione, qvæ ad alia emanat actio, in volgus nota sunt. Sed illud miraculo propemodùm affine: Lucentem & candelæ instar splendentem ignem in recens inventa Noctiluca caliditatem ad sensum nullam prodere. De qvo plura in seqventibus. (7) Scintilla restat atqve scintillatio. Istam *Bartholomæus Anglicus* (l. X. c. 7.) particulam appellat ignis modicam, ex materia igne ex caloris impetu ac virtute resolutam; qvæ extincta favillam post se relinqvat, & vento temperato accendatur, impetuoso extingvatur. Scintillant ita oculi hominum qvorundam, felium, lyncium, pyritæ, silices, scipiones Indici, ferrum ignitum sub incude malleatum. Sine ignium præsentia scintillant stellæ, sine caloris sensu maria scintillant, Adriaticum inprimis ac mediterraneum. Non soli ergo igni vendicanda scintillatio; cùm lux scintilla evibratrix sit, nunc ab ignito aliqvo carbone, nunc ab alio subjecto lucido, per impulsum repentinum & excitationem momentaneam elicita.

CAPUT II. DE PERENNIBUS LUCERNIS.

§. 1.

QVi rerum naturalium contemplatione non modò, sed experimentis in dederunt operam ingeniosiores viri, magnis & sumptibus & conatibus Perpetuas Lucernas invenire laborarunt. An, qvod sperârunt, & Summatibus hic illic promiserunt, obtinuerint? id verò est ejusmodi, ut tantùm non ab omnibus in dubium, à pluribus inter impossibilia relatum fuerit. Salsè lepidus pro more suo in Cardanum *Scaliger*: (exerc. 328. de subtil. c.) *Non qveo mihi persvadere*, inqvit, *qvod è sufflatoriis libellis habui-te ignorasse. Omnia enim tibi Naturæ arcana non arcana sunt: cui nota dicis esse arcana æternitatis. Ajunt illi ex junipero factos carbones tanta esse vi, ut per annum integrum ignem servent incorruptum. Neqvid Prometheo didicerunt hoc; ut per manus traderent Vestalibus.* Chymicorum libros vellicat, ex qvibus

talia acceperit, qvæ tamen anteà *Cardanus* (8. de Plantis in subtilit. opere) attulerat: *fuerunt, qvi existimaverint, truncum ligni Juniperi accensum, & proprio cinere contectum, ignem annuum servare. Tamdiu, certè mirum; at diu, nihil mirum: substantiâ enim pingvi & densâ admodùm est, & ad opera incorruptibili.* In Rosario Hermetico Philosophos haud dubiè sugillat. Sic ibidem illi: *Sangvinem humanum* (sulphur intelligunt ex Marcasita) *& scobem ligni juniperini arefactam optimè commisce & imbue ardente aqvâ, exsicca iterumq; irriga; repetens hoc aliqvoties, pulverem include pyxidi ligneæ, cujus interna superficies sit sulphure oblita. Immitte prunam vivam & pyxidem claude qvàm arctiùsimè. Si subitò ignem desideras, aperi pyxidem & fortiter elide spiritum* (ex ore) *statimq; excitabis ignem, qvo candelam accendes; injectoq; operculo flammam cohibebis.*

§. 2. Inter impossibilia proverbio jactata tria numerat *Valerius Saledinus*, perpetuum mobile, Lapidem Philosophorum, atqve qvadraturam Circuli. Fuit, qvi qvartum in *Perenniluca* addidit, Lucernam scilicet perennem. In eandem planè etiam sententiam descendit P. *Kircherus* (Tom 3 Oedip. Ægypt. Syntagm. 205. §. 9. p. 547.) *Jam dudum cum summis Chymicæ artis magistris & insignibus destillatoribus de hoc negotio suscipiendo à me transactum fuit; nec defuerunt, qvi in eo extrahendo nullum non lapidem moverunt, at frustrà. Oleum enim inde* (ex Amianto & Asbesto) *extractum vel non concepit ignem; utpote aqveæ substantiæ, qvàm oleaginæ similius; vel adeò fæculentum evasit, ut igni concipiendo prorsus ineptum inidoneumq; extiterit. Unde desperato negotio in eam opinionem deveni, hujusmodi oleum extrahendi mysterium si non ἀδύνατον, saltem difficilius esse, qvàm ut ad illud humanæ operationis industria pertingat.* *Qvare meritò uti* τετραγωνισμὸς, *perpetuus motus, Lapis Philosophorum, similiaq; hucusq; inaccessæ materiæ argumenta; ita & ignis perpetui artificium pro desperatis habenda sunt.* Gemina his sunt, qvæ idem habet

bet *Athanasius* in Mund. subterran. lib. 8. sect. 3. c. 1. Cum qvo facit rerum naturæ reconditiorum scientissimus *Becherus* lib. 1. Physic. subterr. sect.5. c.3. p.500. *Meritò illi confunduntur, qvi LUMEN PERPETUUM SOMNIANT, atq; id ex AURO, vel alia materia incombustibili comparare præsumunt. Eo ipso enim, qvòd materias incombustibiles sumant, sibi contradicunt. Id e. est incombustibile, qvod summè est densum, & qvod proinde rarescere, & per conseqvens flagrare neqvit. Sin verò materiam combustibilem sumant, impossibile est, ut sine rarefactione ardeat, ut & atomi rarefacta non attenuentur.*

§.3. E contrario, non tantùm inter possibilia numerant perpetuas Lucernas alii, sed fuisse olim probant, qvidam & conficiendi modum docent. *Præparabant*, (scribit *Gvid. Panciroll.* in deperd.) *veteres oleum incombustibile, qvod nunqvàm consumebatur. Id nostrâ qvoq; ætate, sedente* Paulo *III. visum fuit, invento scilicet sepulchro Tulliæ, filiæ Ciceronis, in qvo lucerna fuit etiam tum ardens; sed admisso aëre extincta. Arserat autem annos plus minus* 1550. *Hermolaus Barbarus* lib. Corollar. 5. & *Franciscus Maturantius* in epist. ad Alphenum testati dudum sunt in subterraneis Jtaliæ monumentis lucentes perpetuo fulgore lucernas deprehendi. Qvalis fuerit illa *Maximi Olybii* in agro Patavino, juxta oppidum Atheste eruta: qvam arsisse suprà mille & qvingentos annos Antiqvit. Patavin. haud procul à fine tradit *Bernardinus Scardeo* laudatus *Gvilandino* membr.6 Commentarii de Papyro. Ignis sive olei istius perpetui dilucidam descriptionem prostare ap. *Hieronymum Ruscellum* in egregio illius opere, cui titulus est *Le Impresse Illustri*, memorat *Henricus Salmuth* ad allegatum ante locum Pancirolli. *Johannes Baptista Porta*, Neapolitanus, ingenio experientiâq; magnus, (futurus major, si non tàm credidisset facilè, qvàm, qvæ refert, priùs omnia tentasset ipsemet) in Mag. Nat. lib. 12. c 13. ad problema hoc: *qvomodò fieri possit, ut candela perpetuò ardeat?* post præmissa alia de igne Judæorum sacro, deqve Romanorum illo custodito à Vestalibus, novum semper pabulum suppeditantibus, respondet: *Nostris temporibus circiter Annum M DL. in Naside Insula, in Neapolitano cratere sita sepulchrum marmoreum repertum est cujusdam Romani,*

qvo

quo reduso phiala intus reperta est, in qua lucerna adhuc ardebat, rupta & viso aëre, extincta est; qua ante Servatoris nostri adventum clausa fuit. Alia quoq; ab amicis narrata, sunt reperta, & oculis cognita. *Unde colligimus, hoc fieri posse, & à majoribus factitatum.* Insignis Angliæ Historicus *Cambdenus* in Britannia sua p. 473. lampadis ardentis antiqvissimæ mentionem facit: *fide digni retulerunt*, inqviens, *cùm Patrum memoriâ monachorum ædes diruerentur, in crypto-porticu ædiculæ, in qva Constantinum Chlorum situm fuisse, opinio erat, lampadem ardentem repertam fuisse.* Maximiliano I. Imperatore vel eo æstimatus nomine *Triehemius*. Spanheimensis Abbas, & sex Coronatorum millibus donatus fuerat, qvòd perpetuam illi comparasset lampada. De cujus præparandæ modo postea dicendi locus erit.

§. 4. Nunc sistendus maximè *Fortunius Licetus*, qvi cum Germanis aliqvid commune illâ parte habuit, ut *Italorum omnium laboriosissimus* huc usq; dici possit, propter numerum & molem editorum. In his ejus scriptis illud admiratus sum præcipuè, qvod de reconditis Lucernis Antiqvorum curâ & impensâ haud mediocri publicatum fuit. Ipse verò cùm de Veterum Lucernis exempla, vestigia, & opiniones varias exposuisset, ad confectionem ignei humoris has conditiones exigit lib. 3. c. 28. p. 250. ut sit (1) *Materia lenta, & crassities viscida*, ad resistendum igni. (2) *humor non evaporabilis*, ne dissipando extingvatur: (3) *materia substantia sincera, homogenea, pura.* Hîc si æqvalitas humoris pariter & ignis dominetur, perpetuò ardere colligit. Sic & vivere multos posse sine alimento. Cum lucernæ igne autem magnam intercedere familiaritatem calori hominis nativo. Inter materias igni resistentes numerâri AURUM, AMIANTUM, ADAMANTEM pro ellychnio inconsumtibili; pro materia perenni autem oleum ex Amianto oportere elici. Sed de his paullò pòst uberiora. In exemplum affert (1) Lucernam antiqvissimi *Pallantis*. (Lib 1. c. 10.) reliqvarum abs se proditarum celeberrimam, temporibus Henrici III. Imperatoris, prope Romam, ab Agricola repertam, dum solito is altiùs terram foderet.

ret. Cadaver adhuc integrum, in pectore latissimum occurrisse vulnus perhibetur. Suprà caput lucerna, perpetuo igne ardens, circa fundum perforata atq; importunè rupta, flammam protinus amisit. Inscriptio hæc fuit:

Filius Evandri Pallas, quem lancea Turni
Militis occidit, mole suâ jacet hic.

(2) Olibii, qvæ Anno Ch. 1500. juxtà Atesten, Patavinum municipium, simili occasione inter fodiendum est reperta, specie urnæ fictilis, cum alterâ inclusa urnulâ, Plutoni sacra. *Licet.* l. 1. de recond. antiqv. Lucern. c. 9. *(3) Tulliola*, in viâ Appia post Annos 1500. inventa cum inscriptione Lapidis TULLIOLÆ. Idem Lib. 1. c. 2. Magnitudinem si qværas, urnæ illæ fictiles aut æreæ in Aldrovand. Coradiniq; muséis communem usualiumq; lucernarum magnitudinem non excedunt; nec ultrà sex vel octo uncias olei continere possunt; unâ exceptâ Jovis omnium maximâ, qvæ tamen olei libras duas cum semisse vix continere potuit. L. 3. c. 18. Sic & rationibus naturæ, & exemplis pro perpetuarum Lucernarum existentiâ militat *Licetus*.

§. 5. Propter Historiæ fidem non solicitabimus exempla, materiamqve eam nare potiùs contenti. AURUM *an sit habile, ut extrahatur arte chymicâ qvantalibet incombustibilis pingvedo*, si qværatur, simpliciter negamus qvæstionem. *Wolffgangus* qvidem *Lazius* testatur (l. 3. Hist. c. 18) Patavii in Italia phialas tales cum ardente adhuc lumine, vase duplici conclusas, repertas olim, tantis sumtibus paratas, ut *Auro in pingvedinis liqvorem arte soluto*, diutissimè & per multa secula arsurum ignem continerent. Sed nec naturam Auri, nec flammæ satis intelligere putandi sunt, qvi hæc imaginantur sibi. Candescit qvidem liqvatum in igne Aurum, ad morem vitri, sed flammam ex se nullam spargit. In lucernis autem veterum coruscus rutilavit splendor. Deinde memoratu dignum, in *Auro vel nullum, vel exiguum profectò sulphur superesse*. Ubi autem sulphur nullum, ibi nec pingvedo; propter qvam ardere posset Aurum. Novi eqvidem distinctionem illam sulphuris in *combustibile & incombustibile*, ap. Fr. *Basil. Valentin, Com. Bernh. Lampert,*

Spring/*Sendivog. Glauber. Anonym. Philaletben*, & alios; sed cur principium combustibilitatis omnis sulphur faciunt, & incombustibile tamen sulphur, id est σιδηρόξυλον relinqvunt nobis? Cur non docere possunt, in qvo sulphuris incombustibilis natura propriè consistat? Cur, qvod Mercurio tribuendum erat maximè, assignant sulphuri? Si à sulphure color auri & inflammabilitas; cur Aurum ab ignibus non deniq; consumitur? sed purius identidem evadit. Cur in *Auro fulminante* post peractum fulmen, & color Auri remanet, & pondus? An non exhalavit sulphur, si qvod adfuit? Qvid, si sine Auro, salis alicujus beneficio, parari æqvè posset fulmen? Posse autem certò mihi aliunde constat. Hîc sufficiat notasse, Aurum, ut cætera metalla omnia potissimam sui originem Mercurio debere. Ab hoc perfectissimè excocto illi color, incombustibilitas, gravitas, tinctura conferuntur. Ad essentialem Auri constitutionem ante omnia Mercurius, sal deinde fusionem tribuens, & terra aliqva irreducibilis reqviritur. Hæc tria ita invicem unita sunt, ut communi menstruo omninò nullo separari possint; multò minùs destrui. Qvantò rectiùs scripsit (lib. de Metallis & eorum metamorph.) *Thomas Moresinus* p.33. *Auro jam perfecto & à natura concocto inesse sulphur negant Chymici*, (peritiores) *vel hâc ratione, qvòd uni auro nil deperit in igne; cætera mineralia alterat, perimit, denigrat ignis propter sulphur.* Ad ellychnium incombustibile si dicant aptum Aurum esse; qværimus nos unicè, qvâ viâ oleum aut pingvedo extrahi è sole possit, ad perpetuò alendam flammam?

§.6. Jam examini subjiciamus AMIANTUM. Est hic qvidem lapis cinerei coloris, serici in modum per filamenta resplendescens, friabilis, fibrosus, netilis, incombustibilis, ac admirandi usus ad mantilia Regum, & mappas Principum inconsumtibiles conficiendas. Strophiola igitur incombustibilia, nec non ellychnia perpetua elaborari non sine maximo labore posse, extrà litem est. Sed an & oleum ac liqvor ad Perenni lucam? Hic Rhodus, hîc saltandum. *Fateor* inqvit P. *Athanasius Kircherus* (eo ipso loco, Tom. III. nimirum Oedip. Ægypt. Syn-

tagm

tagm.20. §.9. ubi dubias Lucernas tales reddere laborat,) *si ulla res in rerum natura perpetui luminis τέχνασμα præstare potest, id Asbestum & Amiantum præstare debere; quorum lychnus stupaceus uti inconsumtibilis est, ita* ex eo extractum oleum irresolubile esse, *nemo negare potest, qui naturam utriusq; penitus inspexerit. Et lychnus quidem ex Amianto confectus (quem jam à biennio lucerna mea ardentem video, nec in minimo quidem defecisse reperio, neq; desiturum puto) ἀφθαρσίας luculenter probat indicia; de oleo tantummodò irresolubili difficultas est; quod si quis mihi ex Asbesto extraxerit, eum unà mihi perpetui ignis nutrimentum suppeditaturum esse, nullum dubium est; at quis est hic? & laudabimus eum.* De hoc non desperasse penitus negotio P. *Casparem Schottum* collego, (ex part. 4. Mag. Pyrotechn. l.2.c.6 §.1.) sic enim ipse: *Ignem perennem, qui nunquàm extingvatur, sed novo semper pabulo suffecto duret perpetuò, vel potiùs in novas semper atque sibi mutuò succedentes flammas, seu incendia propagetur, humanâ dari posse industriâ, dubium nullum est.* Idem ibidem annot. 3. de autore ac materia hæc subdit: *dum hæc scribo, & cum aliis eâ de re discurro, vir doctus & in rebus Chymicis apprimè versatus promittit mihi, si mercedis loco honorarium solvere paratus sim, edocturum se methodum olei inconsumtibilis conficiendi ex triplici sulphure, minerali, vegetabili & animali; & per ignem Cabalisticum seu æthereum Solis & Lunæ* (id est Auri & Argenti) *sine aëris tamen ingressu accendendi. Et hoc ait reperiri posse etiam in ordinariis carbonibus, aut in animalium ossibus combustis; & non solùm in sulphure fixo, vel Amianto. Addit, se modum scire extrahendi id è dictis rebus, per spiritum terræ, aut* roris Majalis. *Ponatur, inquit, carbo ordinarius aut os combustum animalis in vase clauso, extracto aëre in ignem, spatio 100000 Annorum nunquàm comburentur, nec alterabuntur; manebunt ab Aqva forti & Stygiâ intacta: cùm tamen Aurum ab his non sit innoxium.* Talia credebat *Schottus*, huic verò promittebat Artifex. Sed qvia polliceri præstare non est; dubitandum, verâne *hiatu tanto promissor*, an *sesqvipedalia verba* & ampullas solummodò projecerit? In eo non fefel-

lit fidem, qvòd è carbonibus oleum qvoddam candens certiùs elici, qvàm ex Amianto posse, fallus est. Si omninò impossibile dixisset Amianti oleű pingvedinemve hinc produci posse, meliùs consuluisset veritati. Est nimirum nescios resolvi igne Amiantus in vaporem, lentâ visciditate crassus, sine sapore ac odore. Unde ergo oleum? Ponamus autem arte Chymicâ produci posse oleum ex Amianto; an illud inflammabile dicemus? Contrarium futurum potiùs, ut extingvat flammam; cùm nihil aliud existat, qvàm sal fixum è corpore fossili eductum per elixiviationem. Qvin & per menses aliqvot in igne valido relictus sibi alterationem planè nullam passus est. Ut contrarium probetur, provocamus ad experientiam.

§. 7. Restat, ut de ADAMANTE etiam dispiciamus. Indomitam naturam ejus (à qvâ & nomen habet) ex vero non delineavit Plinius: *illa invicta vis duarum violentissima natura rerum, ferri ignisqve contemptrix hircino rumpitur sangvine; nec aliter qvàm recenti calidoq; macerata.* Ignibus resistere continuis Adamantem, notum; à ferro non expugnari & in scobem posse redigi, omninò falsum est. Ridiculum relatu, ab hircino tantùm, & eo recenti calidoq; sangvine (si herbas solutivas hircus scilicet comederit,) macerari. Nihil hæc qvoq; ad inflammabilitatem Adamantis. Videndum igitur qvid causæ, cur ad Adamantem provocent hîc qvidam. An in eo oleum, aut liqvor? Citiùs ex pumice elicias. Sed fortè lux evibratrix atq; fulgurans? Ita est; sed non in omnibus. Orientales illi, qvi ex India inprimis afferuntur, si affrictu manuum aut vestium tractentur, in tenebris evibrant radios ac lucem, & per vim electricam, ut succinum, qvandoq; filamenta attrahunt. Vid. *Philipp Balde.* part. I. Operis Geographic. Historici, von denen berühmten Ost-Indianischen Küsten Malabar, Coromandel und Zeilon, c. 14. p. 156. Dn. *de Chapuzeau* in Hist. Gemmar. & divitiar. Orientis & Occident. Edit. Gallic, Chapitr. I. & præcipuè *Thomas Nicols*, in Acad. *Cantabrig.* Regius Prof. part 1. elegantiss. de Gemmis libri, c. 1. Nec id vanum. Qvanqvàm de Rubino & Carbunculo, & de universis gemmis negent vim inesse noctilucam *Boëtius* de *Boot* in Hist. Gemm. & Lap. l. 2. c. 8. *Johann.* de *Laet*, Cap. de Carbunculis

& Ru-

& Rubin: *vulgò* in *qvibus*, *creditum fuit, Carbunculos & Pyropos carbonis instar in tenebris lucere;* qvod tamen de nullâ gemma hactenus deprehensum; *licet à qvibusdam temerè jactetur.* A cujus sententia parùm abfuit *Olaus Wormius* in Museo. Contrarium nihilominùs revicit non solùm per αὐτόπτας testes (*Vartomannū, Garziam ab Horto*, Pro Regis Ind. Archiatrum, ac *Benvenuto Cellini*, Scriptorem Italum in tract. art. Aurifabril.) *Robertus Boyle*, nunqvàm sine laude nominandus nobis, in Observationibus de *Adamante Claytoniano*, in tenebris lucente, epist. ad *Robertum Morum*; sed coram Regiâ Societate demonstravit m. in Collegio *Greshamensi*. Fuerintné inter hos aut similes lapilli illi, qvos Philosopho Romano, J. *Cæsari la Galla* ostendit ligneæ inclusos pyxidi *Galilæus Galilæi*, qvi prunarum accensarum instar clausâ etiam fenestrâ radiabant, (teste *Liceto* lib. 2. de Lucern. Antiqv. c. 4. p. 283.) non ausim definire. Inest igitur non Adamanti soli, sed nec omni, verùm & Rubinis & Carbunculis qvibusdam lux vivacior longè ac in Lapide *Bononiensi*, lignis putridis, piscium sqvamis, cicindelis & similibus. Lux inqvam, non ignis. Unde igitur oleum incombustibile? Sal purissimum durissimumq;, non sulphur minimum aut resinam in Adamante deprehenderint; qvàcunq; vi aut arte illum tractent.

§. 8. Hactenùs res non processit: jam aliâ tentemus eam viâ. In Sulphure, in Antimonio an lampas perpetua qværenda sit? solicitè scrutatus est *Libavius* Comment. Alch part. 2. l. 2. c. 10. de diuturnis ignibus. *In sulphure ait, ex alumine sublimato coqvitur ex Amianto, & postea eodem in vitro aliqvo circumdatum incenditur, spe & promissione æternæ flammæ. Non qvidem inficias imus, Amianto inconsumptam ignibus naturam esse, & aliqvos Alumini cùm simplici, tum plumoso & Salamandræ pilis; sed an istud artificium tàm facili sublimatione sulphuri conferre æternitatem ardoris sine jacturâ sui dare possit, non immeritò dubitamus. Aliud Lumen fit ex vitro Stibii, ex qvo per acetum rubedo extrahitur, qvæ corpori, post rectificationem, in balneo, iterùm redditur inceraturq;, & cum eo per vini spiritum in oleum resolvitur, qvod incombustibi-*

le paratur sulphur, nec in lumine flammeo durare potest. Flamma enim vivit in corpore exhalabili, & spiritus fundente aptos. Chymicum autem ad possibiles Naturæ operationes respicere jubemus. De Amianto supra tulimus judicium, qvod idem dictum volumus de Alumine plumoso; qvantumvis aliud Alumen hoc, & aliud sit Amiantus. De Vitro Antimonii & sulphure processum penè geminum *Bartholomæus Korndorfferus* peculiari hâc de re libello tradit, & *Trithemium*, *Abbatem Spanheimensem* ex hoc fonte derivasse sempiternam lucem, Maximiliano I. dedicatam docet. Ingredientia, ex ipsius fide, erant sulphur perpurgatum, alumen calcinatum, perlotones 8 anaticè acceptos, Stibium, Chrysocolla Veneta præstantior, spir. vini generosioris qvater destillatus, confectum inde oleum & novo V.S. vel septies correctum & abstractum, donec oleum incombustibile supersit. &c. Sed enim ex his tantum effici miraculum à qvoqvam potuisse, credat, qvi non cavet decipi. Ingeniosè dictum *Moscardi*, Itali, huc applicare liceat, dum lib. *1.* Musei c.32. exclamat: *Si come qvei Lumi eternamente ardevano, così eternamente, qveste lasciano dubiosa la mente.* Universim valet axioma hoc: *ubicunq; aliqva pingvedo aut materia combustibilis est & ignis, ibi perpetui nil subest.* Semper etenim principium consumens agit in subjectum consumtibile ac consumendum. Rectè scripsit tract. de vero Philosophorum Sale Dn. *de Nuysement*: (Qvæstor Generalis Comitatûs de Ligny in Ducatu Barrensi, p.118.) *tenendum est tanqvàm indubitabile, qvòd ignis natura sit consumere & destruere omne id, qvod combustibile est. Ignis devorat omne id, qvod volatile est & qvalitatis aeriæ, qvia proprium est ejus nutrimentum.* Flamma etiam, ut *Kircherus* (lib.1. Art. Magn. Luc. & Umb. part. 1. c. 5.) docet, ens in continuo motu atq; successivum est; motus autem ille neutiqvàm durare posset, nisi pabulum in singula momenta novum conferretur.

§. 9. Qvæ cùm ita se habeant, credamus firmiter, ex oleo in consumptibili ac igne non constare potuisse Veterum Perennil ucas, nec in posterum qværendas esse. Videamus ergò, qvid in SALE lateat arcani. *Juro ego*, ait *Johannes Garlandus*, Philosophus Anglus, (lib. de Mineralibus, c. 23. p. 113.) *per nomen Di*

cuncta

cuncta scientiis, qvòd, qvi ignorat salem absconditum, nihil adeptus est illius rei, qvam erat adepturus. -- Totum absconditum (arcanum) *est in ejus cognitione & solutione & coagulatione. Et qvi hæc novit, jam salem absconditum prævidit. -- Pone mentem tuam in sale, & non studeas, nisi in eo, & videas, qvòd omnes sapientes circà complementum divertunt ad salem, & nominant eum multis modis. -- Invenient autem salem in omnibus cineribus vegetabilium, & in calcibus lapidum & in ossibus animalium &c.* Ipse ille, cujus ante mentionem fecimus, Dn. de *Nuysement* de Philosoph. Sale: *est hoc*, inqvit, *illud pretiosum, cui magnus ille Doctor doctorum Apostolus suos comparabat, tanqvàm thesauro exqvisitissimo à cœlis producto. Potuisset enim æqvè dicere: vos estis adamantes, rubini, perlæ, aurum & argentum terræ; nisi scivisset omnes hasce res, qvanqvàm admirabiles, nihil in se continere, qvod cum sale hoc generali conferri possit, cui soli gloriam perfectionis debent.* Est in nivibus, est in aqvis splendor & qvandoqve scintillatio. Et aqvis qvidem lumen aliqvod inesse, diligens testatur observatio. Ipsa etiam spuma ab *Hippocrate* λαμπυρά vocatur; qvia, ut interpretatur *Gorræus*, qvodammodò fit splendida. Imò non lucet tantùm, sed caloris subinde faces suscitat. *Nec spuma soli*, scribit *Thomas Bartholinus*, (de Luc. anim. probl. 9.) *sed ipsis aqvis lumen insidet, ut sæpius in mari utroq; supero & infero observavi. Impulsi enim remorum gyro fluctus, clarissimum splendorem ostentabant, qvi de die albescit. Qvid? qvòd sine motu ullo ex mari scintillantem algam extraxerim, immissoq; linteolo, splendore infecto, vicinis rebus æmulam stellarum lucem communicaverim.* Qværitur, id unde fiat? à motu respondent vulgò. Sed si à motu; cur non in aqvis idem aliis phænomenon occurrit? Medium est qvidem motus, sed causa nec sufficiens, nec efficiens splendoris. Ad sal potiùs confugiendum. Piscatores, purpurarios aliosq; rem marinam exercentes plerumqve rufo tingi, inde suspicatur *Aristoteles*, (lib. de Cœlo 4. & sect. 38. probl. 2.) qvia mare calidum & sqvalidum per suam est salsuginem. Et lixivio crebriori splendescere videntur crines ab admixto sale. Pro salis luce stetit & *Cardanus* in saporum & colorum comparatione,

tione. Jam qvid de gemmis, & qvidem de Adamante, Carbunculo, Rubino, aliisq; in obscuro coruscantibus dicemus? Vitra hæc Naturæ sunt, ex sale purissimo compacta tincturisq; mineralibus imbuta. Nitrum ipsum qvæso æstimemus. Annon ex correcto maximè (rectificatum vulgò vocant) Nitri Spiritu & C. igneus consurgit splendor? Ingeniosissimus Academiæ Curiosorum Hermes, Dn. *Balduinus*, Fautor & Amicus noster colendissimus Cap. 5. de Magnet. Univers. propiùs rem tetigit: *qvod in ipso naturali humido desiccatum est, sal est naturale rei cujuscunq; cùm in id resolvi nihil non possit. Hic expertus ratione modoq; sum, qvòd in sale, qvasi spiritu universali terrificato, intombustibile qvoddam, sive secretum ignis sit elementum.* Arcanum qvoddam prodidit ex sale depurati mellis, in opere Vegetabili, (tit. de V. essent. mell. c. 7. p. 113.) *Isaacus Hollandus*, lumen inde splendidum conficiens. Inprimis autem p. 124. de Lap. Philosoph. ubi agit, Nocti-lucam memorat eximiam paratam, qvæ præstiterit officium candelæ, & in forma lapidis apparuerit. Magnus *Olaus Borrichius* non ex vano retulit (in tract. de ort. & progress. Chem. p. 1881.) ex Nitro diuturnâ patientia excocto Pragæ in officina Chymici cujusdam corpus qvoddam prodiisse, in tenebris lucens, & splendorem suum in vase etiam frigido aliqvandiu servans. Salis spiritui *Ronsardus*, Gallorum seu Homerus, sive Pindarus, illuminandi vim tribuere videtur, canens:

Je suis celuy, qui gouverne le monde;
Qui le premier hors de la masse éclos,
Donnay lumiere, & fendy le Cahos,
Dont fut basty ceste machine ronde.

Aperui materiam remotam; de speciali atq; proximâ silere jubet Plato.

CAPUT

Caput III.

De

NOCTICULA aliqvâ CONSTANTI & per vices FULGURANTE, nunc reperta.

§. 1.

Dum diu multumq; solicitor his curis, ut, si qvâ fieri ratione posset, in naturam lucis propiùs liceret intueri; cur deinde per tot secula, labores, sumtus, frustrà desudârint ad Perpetuum conficiendum lumen plurimi, divinitate lucis trahor indies in admirationem magis. Oblectabar solo lumine ad exiguum durante tempus, qvod ex aëre à Sole jam tum collustrato per magnetem Philosophicum colligitur; qvod ex vitro, ex Smaragdo calcinato, & super ardentes prunas laminæ cupreæ affixo, non injucundum, sed caducum brevi exhibet spectaculum. Qvod exsaturaret tamen pectus avidū, ac perduraret semper, in istis deprehendi minimè. De igne dubitavi semper; de luce, tanqvàm substantia simpliciori, & se solâ pariter contentâ re, spem semper optimam concepi. Qvid opus, inqviebam, ignibus, si præstò lux sit, qvæ illuminet. Sint diuturna qvædam per nescio qvod oleum incombustibile lumina; perpetua non possunt esse. Lux autem extrahi insigni arte atq; præparari potest, qvæ nullo eget alimento. Hæc lux si unita, copiosa, & vitro ritè clausa fuerit, ne spiritualis illa vis ab aëre, à tempestatibus, à ventis dissipetur, duraturam credidi tamdiu, qvamdiu vitrum ipsum perdurabit. Observabam apud *Claudium Guichardum* (lib. 1. des Funerailles p. 81. seqq.) *absq; pabulo lucernas à Chymicis effectas.* Stimulum suppeditabat *Porta* curiosus, sed in eo lapsus, qvòd de ignibus & flamma, non de Luce potiùs durationem eam intellexit atq; svasit. *Si liqvor* (inqvit lib. 12. Mag. Nat. extr. cap.) *Occasio,*

C *subtilis-*

subtilissima substantia & minima evaporationis introducatur vitro, & accendatur intùs flamma, permanebit; qvod speculis, igne, industriâ & solertiâ facilè fieri potest. Non extingvetur, cùm nullibi aër immitti possit, repleturus inane phialæ: vel pabulum continuò solvitur in fumum; hic cùm solvi non possit in aërem, abit in oleum, & denuò accenditur. Sic perpetuo fluxu pabulum ministrabit. Principia audistis; scrutamini, operamini, periclitamini! Qvantùmvis apud Dn. *Morbosium*, (ingenii admirandi Virum, ad Physin & Poësin maximè ornandam peridoneum) in epistola de *Transmutatione Metallorum* Lucernæ inexstingvibilis historiam hanc observârim: *Narravit mihi*, ait ipse, *Vir honestus & fide dignissimus, cùm Lovanii literis operam daret, in notitiam Burgundi alicujus pervenisse se, à qvo in museum suum, singularis artificii videndi gratiâ invitatus fuit. Obductis itaq; fenestris, ne externum lumen impediret, vitrum aliqvod angusti oris, liqvore purissimo plenum, cui insertum erat filum aureum, produxit Burgundus, & lucernâ filo admotâ, tantum repente lumen exortum fuit, ac si in medio sole versarentur: incredibilis verò suavitatis odor totum museum complevit. Suppressâ postea flamma, hospitem, sed sub juratâ silentii fide, dimisit.* Non tamen, qvod salvo amicitiæ jure scripserim, impetrare abs me, ut credam, possum, perennitatis privilegio fuisse gavisurum artificium. Et opinioni meæ fidem relatio ipsa facit. Si enim fulgor tantus, qvantus illis, qvi in medio versantur Sole, tùm apparuit, nimium & excellens sensile non potuit durare diu. Et unde svavissimus odor ille? qvi mineralium comes esse aliàs haud solet. Obfirmavi planè animum, in rebus naturalibus ad maximum momentum pertinentibus, credere non nisi oculatis manibus. Artificiales ignes splendore & odore admirabili ex tempore repræsentare, specimina non pauca prodidit post *Portam Schottus* in Magia Pyrotechn. de Camphora & qvibusdam speciebus gummatum.

Artifex. §. 2. Non est livore deterendus, aut silentio premendus ausus Viri in palæstra Vulcani seu vitra, seu metalla spectes, diutissimè

tissimè

tiſſimè exercitati, & à Celebri Chymiatro, D. *Langeletto* non parùm æſtimati & laudati, Dn. *Joh. Kunckelii*, Sereniſſimo S A X. E L E C T O R I à ſecretioribus laboribus Chemiæ & Cubiculi miniſteriis devoti. Ab hoc ut primùm alter alteri innotuit, contendi precibus hortatibùsqve, ut deſiſteret (ſi qvidem onqvàm in arcano opere fuiſſet occupatus,) ab arte tot damnis & periculis nobilitatâ. Relicto præcipitio ad plana ſe conferret, Naturæ opera certiora potiùs rimando, unde Sapientiæ naturali atqve Medicinæ lux inferri poſſit, ad rerum eruendam veritatem, & promovendam hominum ſalutem. Sic propitium laboribus futurum Deum. Operari claros hâc ætate noſtrâ Viros circa Lumina & Phoſphoros. Auderet lumen circumfundere ingenioſis curis. Imitatus Phoſphorum & Heſperum, phœnomena caduca dixit. Contulit cum exteris ſententiam, & redux Wittebergam factus periculum ſuſcepit novæ artis. Sextus propemodùm elapſus menſis eſt, ex qvo ſignificavit mihi primùm, *Luminis perpetui ſe poſſeſſorem eſſe*. Dubia, ut ſolent, qvi non fidem præbent illicò veritatem, ei plura feci. Reſolvit talia per αὐτοψίαν & experimenta. Rogavi, ut celaret admirabile inventum, donec per intervallum temporis conſtantiam experiremur Noctilucæ. Jocabar etiam, ſæpè nubem pro Junone amplexari Chymicos ſolere. Exſpectaret ergo, dum res ipſa ſemet aperiret. Fecit, & non infeliciter perfecit. Vocatus in conſilium magnificus Naturæ myſta, Dn. *Otto de Guericke*, reſpondit, cum vitro ſuo duraturam Noctilucam. Vidit ante paucos qvidem menſes rudimentum ejus aliqvod alicui (qvi πολλῶν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω per Europam Aſiamqve & Jndias) conceſſum à Non-nemine Berolini, Dn. D. *Joh. Sigism. Elsholz*, Archiater Electoralis Brandenburgicus, qvi diſſertatione editâ ad Germaniæ Curioſos ſummoperè admiratus eſt ſpectaculum. Qvid ageret *Kunckelius*, re antè, qvàm oportuit, manifeſtatâ. Deſtinabat apud animum, primitias offerre PATRI

Artificium ſingulare

PATRIÆ, à qvo tot hactenùs beneficiis ornatùs fuerat. Factum id est superiori mense Dresdæ, interventu Viri Nobilisſimi, à curis Principalibus & secretioribus dudum excellenter meriti.

§.3. Jam in eo fervet labor, ut non videatur saltem lux hæc, sed qvò videantur alia, proximè vicina, præstet. Huc usq; tergeminum observavimus mirabile. *Primum* in eo situm, ut si materia lucifera vel portione minimâ capillis, barbæ, superciliisvé illinatur, tempore nocturno, non solummodò jucunda, sed etiam horrenda repræsentet oculis objecta. Ut pænè metuendum foret, mira & insolita phænomena mortales superstitioni deditos ac vanitati circà apparitiones Geniorum & id genus plura, si rescifcant, ausuros inde comminisci; nisi pretium obstaret Noctilucæ, vix ab hominibus privatis redimendæ. Qvamdiu artifex collegerit in materia ritè præparandâ, jam non explanabo; id tantùm contentus memorasse, cùm laborem iteraret die XXV. Julii haud ita pridem, vix ultra unciã dim id. elicuisse igne valido, per horas plurimas continuato. Testabuntur de Herculeo labore, qvi tùm interfuerant post cœnæ tempus, cum Amicis aliis, egregii qvidam Studiosi juvenes, Chymiæ sub ejusdem ductu dediti, & Professorum tùm præsentium nonnulli, *Alterum* à fulgure mirandum. Sed hoc per vices fit, & aliud pro caussâ habet fundamentum. Qvalis nimirum illa flammæ est micatio, cum tempore æstivo dissipantur nubes à sulphure ac sale impregnatæ, (wenn es Wetter leuchtet) ut deflagret æstus. Ubi hoc aperiendum elegans spectaculum, si duplex vasculum retortum vitreum exactè clausum sibi opponatur, materiâ luciferâ imbutum, nihil posse pulchrius excogitari, qvantum ad hoc attinet. Priusqvàm flamma emicet, cæruleus præcedit fumus, à luce pulsus; veluti à sole dispellente nebulas. Et hoc sæpiusculè, potisſimùm à motu aliqvo, redintegratur. Tantum recipit, qvantum evibravit. Inde adæqvata causa fulguris & aeriã

Mirabile.

ariæ micationis peti pariter ac reddi potest. *Tertium* qvandoqvidem plus damni, qvàm qvodvis pyrii pulveris artificium, si eodem abutare, infert usibus humanis, propter comburendi vim inextingvibilem, sub ipsis licet aqvis, à solo etiam Sole protinus incensum, exponere nec licet, nec libet impræsenti. Qvoniam hoc velut oleum ex alio processu hauriendum, commune nil cum Noctiluca habet; occasione tamen ejus adinventum nuper fuit.

§. 4. *An Perenniluca mereatur salutari?* majoris qvæstio momenti est. Mallem egomet judicia admittere à Curiosis & Chemiæ probè gnaris, qvàm domesticum proferre testimonium; qvi promissorum sine re prodigos odisse soleo. *A posteriori* & eventu, fateor, imposibile hoc demonstratu esse. Qvis enimverò vivit, aut victurus est, ut finem Luminis perpetui experiatur, aut expertus fuerit? Perpetui inqvam, custoditi, & ab externâ vi, aut obstaculo non aboliti. Qvæ autem ab interno aliqvo principio corrumpitur, Perennilucæ nomen non meretur lux. Hoc scio, hoc affirmo, per menses complures hactenus vigore pari, pari splendoris plenitudine durasse. Tentavimus idem etiam diurno tempore in cellis, omni lumine Solari cassis; tentare in camerâ obscura licet. Noctu commodissimè, candelis omnibus remotis, facias periculum. Hoc tamen observato, aliqvamdiu lumen remanens in oculis, à Sole aut accensis pingvibus profectum, impedire primò claritatem Lucis. Per intervalla enim & stringit organa videndi, & relinqvit lumen: aut summoperè offendit pleno suo jubare pupillam. Vocavi interim *Constantem Noctilucam*, ne modestiæ limites transgrederer. Præstò tamen sunt, qvæ urget artifex, nec pauca, neq; levia perennitatis argumenta *à priori*. *Primum* ab incombustibili principio, è qvo elicitur hæc Noctiluca, peti potest meritò. Lux videlicet, ut concentrati in cono vitri urentis radii, unita, connexa, copiosa, pura, in subjecto suo, per naturam stabilis perpetuaq;

An Perenniluca sit?

tuaqve est. Subjecto autem suo pereunte, non qvidem corrumpitur, sed aliò discedit, res naturaliter incorruptibilis. *Secundum* ex analogia, qvam cum Stellarum luce possidet communem, sumitur. Sol & Stellæ reliqvæ primarii sunt omnis lucis fontes: secundarii sunt sublunaria sine numero corpora nativâ sui luce prædita. Ut verò cœlestium lux semper durat, sic & sublunarium; ex eodem Lucis primigeniæ producta globo. Lumen qvidem perit, qvia soboles tantùm & imago lucis. Lux non obnoxia huic casui. Lumen accidens, sed lux substantia, & qvidem incorporea; per aqvas, vitra pariter, & gemmas penetrans pellucidas. *Tertium* à defectu principii internè consumentis, & à simplicitate lucis derivatur. Absente hoste, cessat pugna, cessat actio contrariorum. *Qvartum* ex perpetua naturalis motus luminosi circulatione promi potest. Lux inprimis fulgurans & evibratrix nebulam subinde motitat retruditurq;, ut mox emicet de novo. *Qvintum* ab indemnitate intra aqvam, in qva non solvitur, nec desinit lucere, derivatur Qvin & in aëre libero per septimanas aliqvot duravit hactenùs, materiæ impacta Ipsissori. *Sextum* à minori colligit ad majus: Si Aurum, corpus mistum, crassumq; etiam, in ignibus non perit; multò minùs consumetur lux, nobilior diviniorqve res. Qvin imò propter Lucem incombustibilis natura Auri. Ut hîc silentio prætermittamus Viri circa aerem & vitra innumeris experimentis versatissimi Dn. de *Gvericke* judicium. Tu Ipse judica, & nobis interim, ut digniora provoces,

Benigne Lector, fave.

Z
1055,4 99 956 198

1035.4

Angelo Pandimiglio
restauratore
825650 8274800

